

۲۰۱۳/۱۲/۱۷

داکتر سید عبدالله کاظم

ستاره درخشانی که زود افول کرد! یادی از یک شخصیت فرهیخته کشور مرحوم داکتر ولید حقوقی

رعایت جدی و صادقانه «اصل مکافات و مجازات» و نگاهی بر کارکردها و دست آوردهای مثبت و منفی اشخاص در طول زندگی و با بعد از مرگ شان نه تنها معرف آن چهره ها به نسل های بعدی است، بلکه نسل جدید را در قدم گذاشتن براه سالم و پرهیز از کار ناسالم رهنمائی و تشویق می کند. یادی از خدمتگاران صادق وطن که میراث قابل ذکر از خود بیادگار گذاشته اند، چه در عرصه هنر، فرهنگ، سیاست، اداره، علوم و فنون و دیگر ساحات، برگردن ما دینی است که باید آنرا ادا کرد. وظیفه خود می دانم که در این مختصر شخصیتی را بیاد آورم که سی سال قبل از میان ما بیدار بقا شناخته، ولی تهادی

د پانوی شمیره: له ۱ تر ۶

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالې د لیکوال په غاړه ده، هبله من یو خپله لیکنه له رالیرو لو مخکې په خیر و لولئ

را گذاشته است که تا امروز دیگران بروی آن کار میکنند. بر ما است تا نگذاریم غبار زمان، نام همچو شخصیت های خدمتگار وطن را از صفحه خاطره ها ناپدید سازد. یکی از این شخصیت ها مرحوم داکتر احمد ولید حقوقی است که در این مختصر مطالبی درباره او و خدماتش بعرض می رسد:

سی سال قبل در همین روزها دست اجل به سراغ یک شخصیت دانشمند و خدمتگار صدیق وطن داکتر ولید حقوقی آمد و او را که هنوز جوان بود، از کنار خانواده و قطار دوستانش بسوی ابدیت برد. با آنکه دوران کاری هشت ساله مرحوم داکتر حقوقی در کشور بسیار کوتاه بود، اما دست آورد و کارنامه های او به حیث یک استاد مسلم در رشته حقوق و یک قاضی آگاه و عادل در راه انکشاف نظام قضائی کشور بسیار بزرگ و چشمگیر بود. در این مدت او توانست با دانش و اهلیت کاری خود به سرعت به مقام های بسیار مهم و حساس کشور نائل آید و اعتماد شاه آنوقت را به خود جلب کند.

در عکس بالا داکتر ولید حقوقی با اعلیحضرت محمد ظاهر شاه پادشاه افغانستان و داکتر محمد یوسف صدراعظم افغانستان دیده می شود

انفاز قانون اساسی ۱۳۴۳ با دو تحول بسیار عمده در ساحه امور عدلی و قضائی توأم بود: یکی تشکیل جدید اداره «خارنوالی» در چوکات وزارت عدلیه که وزیر عدلیه در عین زمان به حیث «لوی خارنوال» ایفای وظیفه میکرد و دیگر استقلال قوه قضائیه و سپردن همه امور قضا به اورگان جدید بنام «ستره محکمه» که متشکل از ۹ قاضی و در رأس آن «قاضی القضا» قرار داشت. داکتر حقوقی در حقیقت یکی از بنیانگذاران اداره «خارنوالی» و نیز «ستره محکمه» افغانستان محسوب میشود و ابتکارت او در این دو ساحه میراث با ارزشی اند که

با وجود نشیب و فراز های سه دهه اخیر، هنوز هم چرخاننده نظام قضائی موجود کشور را تشکیل می دهد.

مختصر سوانح:

داکتر احمد ولید حقوقی در یک فامیل سرشناس به تاریخ ۳ جوزای سال ۱۳۱۲ شمسی (۲۲ می ۱۹۳۳) در شهر کابل چشم دنیا گشود؛ بعد از فراغت از لیسه استقلال، در سال ۱۳۳۴ (۱۹۵۵) شامل پوهنخی حقوق و علوم سیاسی پوهنتون کابل گردید و پس از اخذ لیسانس به عضویت کدر تدریسی آن پوهنخی پذیرفته شد. در سال ۱۳۳۹ (۱۹۶۰) با استفاده از یک بورس تحصیلی عازم کشور سوئیس شد و در یونیورسیتی دولتی «باسیون» در شهر جینوا

در این عکس داکتر حقوقی با عده ای از اعضای شورای عالی قضاء و قضات ستره محکمه در دفتر کار پوهاند داکتر عبدالحکیم ضیایی قاضی القضا افغانستان دیده می شود

به تحصیل ادامه داد. در سال ۱۳۴۴ (۱۹۶۵) با اخذ درجه دوکتورای دولتی در رشته حقوق جزا و حقوق عامه از آن یونیورسیتی به وطن برگشت و دوباره به حیث استاد در پوهنخی حقوق و علوم سیاسی پوهنتون کابل به تدریس پرداخت. در

د پانوی شمیره: له ۲ تر ۶

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلپکنی د لیکنیزې ښې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په څیر و لولی

سال ۱۳۴۵ (۱۹۶۶) با حفظ حقوق استادی به حیث مشاور حقوقی صدراعظم وقت مرحوم محمد هاشم میوندوال با حق حضور در مجلس وزرا مقرر شد. در همان سال وقتی اداره جدید «خارنوالی» تأسیس گردید، او به حیث معاون لوی خارنوال تحت اداره وزیر عدلیه وقت مرحوم داکتر عبدالحکیم طیبی تعیین شد که در تشکیل و انکشاف این اداره نقش بسزا داشت. متعاقباً هنگامیکه مرحوم داکتر محمد حیدر وزیر عدلیه شد، داکتر حقوقی در حالیکه مسؤولیت امور خارنوالی و تدریس در پوهنتون را به عهده داشت، به مقام معینیت وزارت عدلیه ارتقا کرد.

با مطرح شدن استقلال قوه قضائیه از قوه اجرائیه برطبق قانون اساسی جدید (۱۳۴۳) و برای تشکیل اداره عالی قضا زیر نام «سنتره محکمه»، داکتر حقوقی در سال ۱۳۴۶ نخست به حیث آمرعمومی ادارای سنتره محکمه و بعد از یک سال با اكمال سن قانونی (۳۵ سالگی) و حفظ مقام آمریت ادارای به حیث یکی از ۹ تن قضات سنتره محکمه تحت ریاست قاضی القضاات مرحوم پوهاند داکتر عبدالحکیم ضیائی منصوب گردید.

در دوره سیزدهم انتخابات شورای ملی با انفاذ قانون انتخابات به وسیله فرمان تقنینی داکتر حقوقی از طرف پادشاه افغانستان به حیث رئیس عمومی کمیته مرکزی نظارت انتخابات تعیین شد. در دوره چهاردهم شورا با آنکه پادشاه او را به ریاست نظارت بر انتخابات بار دیگر توظیف کرد، ولی او از قبول آن بنا بر ممانعت قانونی معذرت خواست.

پس از سقوط رژیم شاهی در اثر کودتای ۲۶ سرطان ۱۳۵۲، داکتر حقوقی مثل بعضی دیگر از اراکین آن نظام از کار برکنار گردید و مدت چند سال خانه نشین شد و فقط برای یکسال به حیث معاون شرکت «کوکاکولا» در کابل ایفای وظیفه کرد، تا آنکه سه ماه بعد از کودتای ثور ۱۳۵۷ بنا بر مخالفت های قبلی با گروه خلق و پرچم بازداشت و در زندان مخوف پلچرخ زندان گردید و تقریباً ۱۹ ماه را در آنجا گذراند.

او بعد از تهاجم قوای متجاوز شوروی در اثر عفو عمومی نام نهاد در ماه جدی ۱۳۵۸ از زندان آزاد و به یک پست نمایشی به حیث مشاور در وزارت عدلیه مقرر شد که فقط پس از چند هفته بنام مریضی رهسپار کشور هند گردید و از آنجا به جرمنی پناهنده شد.

در ایام مهاجرت که او را مرگ بیش از سه سال مهلت نداد، در گروپی مسمی به «جمعیت تحکیم وحدت و مبارزه برای آزادی» تحت ریاست مرحوم داکتر محمد یوسف سابق صدراعظم افغانستان به حیث یک عضو فعال و برجسته در چند کنفرانس مهم در مورد افغانستان اشتراک نمود که از جمله میتوان کنفرانس منعقد در حومه «مونتروی» کشور سویس را نام برد که در آن داکتر حقوقی با شرکت پانزده شخصیت افغانی بنا بر دعوت عبدالمجید خان زابلی به تاریخ ۱۰ جولای

۱۹۸۱ به منظور ایجاد یک حرکت سرتاسری افغان ها اعم از تنظیم های جهادی و سائر گروپ های افغانی در داخل و خارج کشور اشتراک نمود که سپس این گردهمایی منجر به تشکیل «جمعیت تحکیم وحدت و مبارزه برای آزادی» گردید. او نخست در چهار چوب فعالیت های این جمعیت تماس نزدیک را با شاه سابق اعلیحضرت محمد ظاهرشاه در روم برقرار نمود و متواتر با شخص شاه در ارتباط و رفت و آمد بود. اعلیحضرت شاه سابق

او را بسیار دوست می داشت و حتی در آخرین دیدار در روم، اعلیحضرت جهت خدا حافظی شخصاً تا ایستگاه ریل او را همراهی کرد. دیری از این ملاقات نگذشته بود که داکتر حقوقی در اثر مرض لاعلاج سرطان به تاریخ ۹ دسامبر ۱۹۸۳ به عمر ۴۹ سالگی جهان فانی را وداع گفت. جنازه

مزار داکتر احمد ولید حقوقی در پیشاور

مرحومی به پیشاور انتقال یافت و در حضیره افغان های مهاجر در حواشی آن شهر به خاک سپرده شد. روح او شاد و قرین رحمت ایزدی باد!

د پانوی شمیره: له ۳ تر ۶

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلپیکني د لیکنيزې بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکي په څیر و لولئ

نگاهی به اهم خدمات:

الف - در امور خرنوالی:

به اساس ماده یکصدو سوم قانون اساسی ۱۳۴۳: «تحقیق جرایم از طرف مدعی العموم که جزء قوه اجرائیه دولت است، مطابق ب احکام این قانون صورت میگیرد.» برحسب این ماده اداره جدید در چهارچوب وزارت عدلیه بنام «خرنوالی» بوسیله فرمان تقنینی تشکیل شد که وظیفه داشت تا امور تحقیقات جنائی و عدلی را که قبلاً از طرف پولیس انجام میگردید، بعهده گیرد. داکتر حقوقی به حیث معاون این اداره در برابر یک وظیفه سنگین قرار گرفت که نه تنها امور تشکیلاتی و اداری آنرا باید به پیش می برد، بلکه موقف خرنوالی را به حیث یک اورگان جدید در قوه اجرائیه تثبیت و امور مربوطه را از زیر نفوذ پولیس بیرون میگرد و نیز تهداب قانونی آنرا تکمیل می نمود. موصوف با قبول زحمات فراوان توانست در تفاهم با قوماندانی عمومی ژاندارم و پولیس وقت حدود و صلاحیت های پولیس و خرنوالی را مشخص و تعیین کند.

او با تأسیس شعب خرنوالی در ولایات و ولسوالی ها فعالیت آنرا انکشاف دهد و با ایجاد اداره کشف جرایم در چوکات خرنوالی مجادله جدی را علیه ارتشأ و اختلاس آغاز کرد که کار بس دشوار بود. یکی دیگر از خدمات او در این مقام مجادله علیه شکنجه متهم حین تحقیق از جانب دستگاه امنیتی و پولیس بود که مردم از آن بسیار ناراض و شاکی بودند. داکتر حقوقی موفق شد تا دفاتر تحقیقی را به شکل مدرن و با استفاده از کرامت انسانی و رعایت حقوق بشری تأسیس نماید و دوسیه های نسبتی محبوسین را که بعد از تحقیقات مقدماتی توسط پولیس به خرنوالی محول می گردیدند، پس از غور و تدقیق، جهت طی مراحل به غرض اقامه دعوا به محاکم مربوطه گسیل می داشتند و هرگاه اشخاصیکه در این راستا مرتکب شکنجه و آزار محبوسین می شدند، تاحد امکان مورد بازپرس قانونی قرار می گرفتند. در این زمان اداره دیگر در کدرخرنوالی تأسیس شد تا دوسیه های تمام زندانیان بی سرنوشت را بررسی و به اسرع وقت سرنوشت شانرا تعیین کند. همچنان توسط این اداره دوسیه های سائر زندانیان تحت بررسی قرار گرفت تا از شفافیت قضایای شان معلومات کافی بدست آید. قابل تذکر است که با وجود مشکلات خرنوالی توانست تاحدی زیاد با کوتاه ساختن دست پولیس از امور تحقیقات کوتاه گردد و شکایات مردم از این ناحیه کمتر گردد. این وضع تا کودتای ثور به همین منوال پیش رفت و اما بعد از آن پولیس مجدداً قدرت را بدست گرفت و نقش خرنوالی را به حاشیه راند.

موضوع مهم دیگر که داکتر حقوقی به آن عطف توجه کرد، اصلاح زندانها و شرایط زندگی در آن بود. از زندان کهنه «دهمزننگ» تا زندانهای خورد و بزرگ دیگر در اطراف و اکناف کشور همه از نظر ساختمان و وسائل بیشتر به آن سبک اعما شده بودند که گویا مظهر خشونت، ترس و واهمه باشد و زندانی در آنجا از حالت عادی به حالت افسردگی و حتی بیزاری از خود کشانیده شود، نه جائیکه مجرم تربیه مجدد گردد و به حیث یک عنصر سالم به جامعه برگردد. روی همین اصل داکتر حقوقی در سال ۱۹۶۷ به مقصد بازدید از زندانهای امریکا به آن کشور سفر کرد و از زندانهای بزرگ تا توقیف خانه ها را از نزدیک مشاهده کرد. دست آورد سفرش تغییر ذهنیت ها در کشور مبنی بر اعمار نوع جدید زندانها در مرکز و ولایات کشور بود، طوریکه برای نخستین بار فکر یک زندان مرکزی در کابل از همین سفر به وجود آمد و روی انتخاب مدل آن غور صورت گرفت که سالها بعد این اندیشه در زمان جمهوری شهید محمد داؤد خان از نظر به عمل پیاده گردید. طی همین سالها داکتر حقوقی عضویت «انجمن حقوقدانهای جنوب شرق آسیا» را کسب کرد که موضوع مبارزه علیه قاچاق مواد مخدر در رأس اهداف این انجمن قرار داشت. او تلاش میگرد تا با عضویت در این انجمن توجه محافل منطوقی به این پدیده را جلب کند و افغانستان را نیز شریک در این اقدام مهم منطوقی سازد.

ب - در امور ستره محکمه:

دولت با انفاذ قانون اساسی ۱۳۴۳ که یک فصل مشخص زیر عنوان «قضاء» مشتمل بر ده ماده در آن گنجانیده شده بود، قوه قضائیه را به حیث یک قوه مستقل از قوه اجرائیه به میان آورد که بذات خود یک تغییر بس مهم در راه تحقق دموکراسی در کشور محسوب میشود. قبل از آن قوه قضائیه جزء وزارت عدلیه و شامل در قوه اجرائیه بود. تشکیل «ستره محکمه» به حیث یک اقدام تاریخی در امور قضائی کشور به اساس ماده یکصدو بیست و هفتم آن قانون اساسی بروز ۲۲ میزان ۱۳۴۶ صورت گرفت.

تقرر داکتر حقوقی در مقام امریت عمومی اداری قضا و بعداً یکی از قضات ستره محکمه با اعتمادیکه شاه بر او داشت، درحقیقت او را به سرعت به حیث گرداننده اصلی امور قضائی کشور تبدیل کرد، چنانکه قاضی القضاات بدون مشوره با او هیچ کاری را انجام نمیداد. در اینحال به جرأت میتوان گفت که تهداب اصلی ستره محکمه به وسیله داکتر حقوقی گذاشته شد که تا امروز البته با نشیب و فراز های طی سه دهه اخیر امور تقریباً به همان شیوه و اساس پیش برده میشود.

نخستین کاریکه با تشکیل قوه قضائیه در افغانستان صورت گرفت، تنظیم تشکیلات ستره محکمه، محاکم ولایات و ولسوالی ها بود که بنابر نیازمندیها و با در نظر داشت تعادل قوا برای بار اول به شکل مدرن و مستقل سازمان داده شد و رؤسای محاکم در ولایات در معادلت با مقام ولایات و رؤسای محاکم در ولسوالیها در معادلت با ولسوال ها تعیین شدند. با تأمین استقلال قضائی و اداری، محاکم قضائی که قبلاً توسط والیها و ولسوالها اداره می شدند، طبق روحیه قانون اساسی نوین به بعد رؤسای محاکم ولایات و ولسوالی ها بصورت مستقل اداره و رهبری محاکم را زیر نظر ستره محکمه بدست گرفتند.

د پایو شمیره: له ۴ تر ۶

افغان جرمن آنلین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپکنی د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله لیکنه له رالیولو مخکي په خیر و لولی

به مقصد وفق قوانین مدنی و شرعی داکتر حقوقی کوشید تا رشته قضائی در چوکات پوهنخی حقوق و علوم سیاسی ایجاد گردد و محصلین طبقه انانث را تشویق کرد که شامل این رشته گردند. چنانچه برای اولین بار فارغان طبقه انانث از پوهنخی های حقوق و شرعیات به پست های قضائی در محاکم مختلف مخصوصاً محاکم اطفال و محاکم فامیلی توظیف شدند که در آنوقت حتی در ایران و پاکستان قضات زن وجود نداشتند و آرزوی دیرینه داکتر حقوقی این بود که روزی این قضات بدرجه اعلی قضائی برسند و یکی آنها به حیث قاضی ستره محکمه ایفای وظیفه کند.

برای ضرورت محاکم برای اولین بار تعمیرات کاری آبرومند که شایسته یک محکمه باشد، درولایات و اکثر ولسوالی ها اعمار گردید و نیز بافهم اینکه قضائی که برای اشغال وظایف شان میرفتند، از روی مجبوریت به منازل خوانین و مردمان صاحب نفوذ سکونت گزین می شدند که بدینوسیله قضات تحت تأثیر آنها قرار میگرفت. یکی از مهمترین و عمده ترین ابتکارات مرحوم حقوقی این بود که برای تمام قضات در مراکز ولایات و اکثر ولسوالیها منازل رهاشی اعمار کرد و برای هر فردی که به وظیفه جدید مقرر می شد، سفر خرچ زیاده تر از حد معمول تعیین نمود. برای قضات اکیداً توصیه شده بود که از اقامت به منازل خوانین و از گرفتن تحفه یا قبولی مهمانی امتناع ورزند. معاشات تمام قضات بالاتر از معاشات دولتی با اضافه ماکولات تعیین شد و در برابر قضاتی که به رشوه و اختلاس دست می بردند، توسط اداره بنام حفظ و مراقبت ستره محکمه که تازه تاسیس شده بود، اقدامات جدی صورت میگرفت که این عمل سبب کاهش نسبی رشوت در قضا گردید.

در آنوقت برای اولین بار کورس های ستاز قضائی جهت تربیه قضات برای فارغان پوهنخی های حقوق و شرعیات در چوکات ستره محکمه تاسیس شد تا قضات جوان بتوانند به اساس شریعت غرای محمدی و با رعایت از قوانین مدنی و جزائی قضاوت سالم نمایند و نیز با ایجاد کورس های اداری قضائی و محرری در چوکات ستره محکمه زمینه معرفت کارکنان کدر اداری قضا به سیستم اداری جدید مهیا گردید. همچنان تدویر سیمناهای قضائی برای اولین بار در همین وقت آغاز و ترویج یافت که مهمترین سیمناهای این دوره سیمنا سال ۱۳۴۷ و سیمنا سال ۱۳۵۰ میباشد که هر دو سیمنا در رهنمائی قضات محاکم در شرایطی که هنوز قانون مدنی نافذ نشده بود، نقش مهم و اساسی داشت.

قبل از استقلال قوه قضائیه در ساحه اجراء محاکم صرف اصولنامه های اداری محاکم عدلی، اصولنامه اجراء حقوقی محاکم عدلی و اصولنامه تعیین میعاد استماع دعاوی وجود داشت که اکثر اوقات والی ها و ولسوالها از همین اصولنامه ها به نفع خویش استفاده میکردند. بنا براین دوره با کوشش داکتر حقوقی تعدادی زیاد از مقررات و اصولنامه ها بنابر ضرورت و نیازمندیهای قوه قضائیه به مقصد رهنمائی اجراء قضائی و اداری محاکم و ادارات کمکی آن جدیداً تدوین گردید و پس از منظوری شورای عالی قضا و توشیح مقام پادشاهی به منصفه اجرا و تطبیق قرار داده شد.

برای اولین بار محاکم اختصاصی از قبیل محکمه مامورین، محکمه جرایم ترافیکی، محکمه امور تجاری، محکمه فامیلی، محکمه اطفال و محکمه مواد مخدره به وجود آمد تا با رعایت از قوانین شرعی، مدنی و جزائی به امور مربوطه رسیدگی بعمل آید. در اینوقت برای قضات یونیفورم آبرومند قضائی تهیه شد که هیچ قاضی حق نداشت بدون یونیفورم قضائی به مسند قضا تکیه کند. این شیوه دنیای مترقی تا همان وقت در ممالک همجوار ما مروج نبود. بورسهای تحصیلی از امریکا، استرالیا، ممالک اروپائی و هند جهت تحصیلات عالی خواسته شد و تعدادی از قضات جوان به شمول طبقه انانث به ممالک فوق الذکر اعزام شدند.

نظر به عشق و علاقه خاصی که داکتر حقوقی در اعمار و آبادی کشور داشت و با رعایت اینکه قوه قضائیه یک رکن مستقل دولت و یک مقام عالی کشور بود، بعد از منظوری مقام پادشاهی قصر دارالامان را که در زمان اعلیحضرت امان الله خان اعمار شده بود، شایسته مقام قضا دانسته و به اعمار مجدد آن که در اثر آتش سوزی چندین سال قبل منهدم شده بود، آغاز کرد، چنانچه کار ساختمان قصر توسط ریاست ساختمانی بنائی که یک اداره دولتی بود، در اوائل سال ۱۳۵۳ تکمیل و وزارت عدلیه آنوقت در آنجا نقل مکان نمود.

لازم به تذکر است که عملی کردن این تحول بزرگ کار ساده و خالی از مشکلات و موانع عدیده نبود و کمبودی ها و نواقصی داشت که رفع آن ایجاب وقت و زمان را میکرد که تحولات بعدی و سقوط رژیم شاهی آنرا از مسیر اصلی آن بیرون کرد. با قدردانی از خدمات قابل قدر داکتر حقوقی در استقرار دموکراسی، مبارزه علیه رشوه و اختلاس، ترتیب و تطبیق قوانین مختلفه و تشکیل یک ستره محکمه با عظمت و واحد از طرف پادشاه سابق نشان استور درجه اول به وی توفیق شد که یکی از نشانهای پرافتخار آنوقت بشمار میرود.

ج - در امور نظارت بر انتخابات:

در دوره سیزدهم انتخابات شورای ملی با انفاذ قانون انتخابات به وسیله فرمان تقنینی داکتر حقوقی از طرف پادشاه به حیث رئیس عمومی کمیته مرکزی نظارت انتخابات تعیین شد. این انتخابات که یکی از مهمترین رویدادهای دوره دموکراسی (مشروطیت) محسوب میشود، زیر نظر او با شفافیت لازم و بصورت عادلانه به پایان رسید. در ختم انتخابات بعد از غور مجدد و دقیق، داکتر حقوقی امر بطلان انتخابات را در دو حوزه مختلف کشور صادر کرد و انتخابات مجدد در هر دو حوزه صورت گرفت که در نتیجه بدون تکرار تقلب انتخابات به موفقیت انجام شد.

در دوره چهاردهم شورای ملی پس از انفاذ قانون جدید انتخابات که از طرف شورای ملی تصویب و به توشیح پادشاه رسیده بود، با آنکه پادشاه او را به ریاست نظارت بر انتخابات باردیگر توظیف کرد، ولی او از قبول آن بنا بر ممانعت قانونی مبنی بر عدم مداخله دولت در امور انتخابات معذرت خواست. وقتیکه برای تعدیل دو ماده قانون تنظیم و صلاحیت تشکیلات قضائی موضوع قبول استعفی قضات ستره محکمه قبل از اكمال دوره معینه جهت تصویب به شورای ملی ارسال شد، شورای ملی آنرا به دلایلی تصویب نکرد و آنرا در مغایرت با قانون اساسی دانست، زیرا چنین شایع گردیده بود که گویا مقام سلطنت میخواهد با فراهم آوری زمینه قبولی استعفی قبل از وقت اعضای ستره محکمه، یکی آنها را که واضحاً مقصد از داکتر حقوقی بود، به یکی از مقامات عالییه قوای اجرائیه و احتمالاً به صدارت بگمارد. در اثر این مباحثه و تاحل شدن موضوع، انتخابات دوره چهاردهم شورا برای یکسال به تعویق افتاد. همان بود با وقوع کودتای ۲۶ سرطان ۱۳۵۲ رژیم شاهی سقوط کرد و بجای آن رژیم جمهوری به وسیله شهید محمد داود خان اعلام گردید.

د - به حیث استاد در پوهنتون کابل:

با وجود مصروفیت های بزرگ اداری، داکتر حقوقی تا چند سال اول ماموریت خود بطور منظم به تدریس در پوهنخی حقوق و علوم سیاسی پوهنتون کابل ادامه داد و مضمون «حقوق جزا» را که رشته اختصاصی او بود، تدریس میکرد. نظر به پابندی به این وظیفه، او مفتخر به اخذ نشان عالی معارف از طرف پادشاه وقت گردید.

هـ - سائر موارد:

در هفت سال اخیر دوره ماموریت خود داکتر حقوقی یکی از مشاورین نزدیک و برجسته پادشاه سابق افغانستان بود و در مواقع حساس و قضایای معلق از طرف پادشاه مامور به حل و فصل قضایای قومی و مردمی می شد، چنانچه در حل دعوی قومی قندهار بر سر موضوع حقابه، منازعه اقوام خدران و منگل در پکتیا، منازعه بین اقوام کوچی و محلی در لوگر و بعضی موارد دیگر نقش موثر بازی کرد.

در مورد احوال شخصی داکتر ولید حقوقی باید گفت که موصوف شخص مهربان، خوش صحبت و دارای مزاج فقیرانه و پر تواضع بود و اما در رسمیات برعکس شخص جدی، با انرژی و دارای قاطعیت و صلاحیت اجرائی بود که در بین همکاران به یک قاضی «ذوی الحکم» شهرت داشت. زندگی بعدی او ثابت کرد که شخص پاک نفس و با صداقت بود و به استثنای یک خانه معمولی هیچ دارائی دیگر نداشت. داکتر حقوقی در زبان های فرانسوی، پشتو و دری بسیار مسلط بود و با زبان انگلیسی و بعداً آلمانی نیز صحبت می کرد. او قبل از عزیمت به سوئیس در سال ۱۹۶۰ با محترمه «میرین صدیق» ازدواج کرد و دارای دو پسر و دو دختر میباشد که همه اکنون در کالیفورنیا اقامت دارند. ۱۲ دسمبر ۲۰۱۳

پایان

د پانو شمیره: له ۶ تر ۶

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنی د لیکنیزې ښې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ